

การใช้โวหารใน ภาษาไทย

โดยนางกุลธิดา บุญเทียม
ครูโรงเรียนบ้านหนองชน

โวหารคืออะไร

โวหาร หมายถึง ถ้อยคำที่ใช้ในการสื่อสาร
ซึ่งผ่านการเรียบเรียงเป็นอย่างดี มีวิธีการ มี
ชั้นเชิงและมีศิลปะ เพื่อสื่อให้**ผู้รับสาร**สามารถ
รับสารได้อย่างแจ่มแจ้ง ชัดเจนและ
ลึกซึ้ง ตามวัตถุประสงค์ของผู้ส่งสาร

โวหาร
ในภาษาไทย
แบ่งออกเป็น 5 โวหาร

1) บรรยายโวหาร

2) พรรณนาโวหาร

3) เทศนาโวหาร

4) สาธกโวหาร

5) อุปมาโวหาร

บรรยายโวหาร

ลักษณะของ
บรรยายโวหาร

มุ่งความชัดเจน
เขียน ตรงไปตรงมา

ใช้เล่าเรื่อง หรืออธิบาย
เรื่องราวต่าง ๆ ตามลำดับ
เหตุการณ์

กล่าวถึงแต่สาระสำคัญ

ตำรา

เขียนรายงาน

งานเขียนที่นิยมใช้
บรรยายโวหาร

วิทยานิพนธ์

บันทึก

จดหมายเหตุ

ข่าว

การเขียนเพื่อแสดงความ
คิดเห็นประเภทบทความ
เชิงวิจารณ์

บทความ

บรรยายโวหาร

หลักการเขียน บรรยายโวหาร

1) มีความรู้เกี่ยวกับเรื่อง
ที่จะเขียนเป็นอย่างดี

2) เลือกเขียนเฉพาะ
สาระสำคัญ

3 ใช้ภาษาให้เข้าใจง่าย

4) เรียบเรียงความคิดให้
ต่อเนื่อง และสัมพันธ์กัน

ตัวอย่างบรรยายโวหาร

ภูเขาไฟฟูจิเป็นภูเขาศักดิ์สิทธิ์ที่สุดในประเทศญี่ปุ่นมาหลายศตวรรษแล้ว แต่แรกภูเขานี้เป็นที่เคารพบูชา ของชนพื้นเมืองเผ่าไอนุซึ่งปัจจุบันยังอยู่ตามหุบเกาะฮอกไกโด ซึ่งเป็นเกาะใหญ่ ที่อยู่เหนือสุดชาวไอนุขนานนาม ภูเขานี้ตามชื่อเทพธิดา “ฟูจิ” (fuchi) ผู้เป็นเทพธิดาแห่งอัคคี ชาวญี่ปุ่นยังคงนับถือภูเขาไฟฟูจิต่อมา และเรียกชื่อตามที่พวกไอนุตั้งไว้ บรรดาผู้นับถือศาสนาชินโตเชื่อว่าในธรรมชาติทุกรูปแบบจะมีเทพ หรือ กามิ (kami) สถิตอยู่ แต่เทพที่สถิตในภูเขาจะศักดิ์สิทธิ์เป็นพิเศษ ภูเขาฟูจิซึ่งสูงที่สุดและงามที่สุดในประเทศ จึงได้รับความเคารพเป็นพิเศษ เพราะถือว่าเป็นสถานที่สถิตของทวยเทพ เป็นจุดเชื่อมโยงระหว่างความลึกลับของสวรรค์และความเป็นจริงของโลกมนุษย์

(เกศกานดา จตุรงค์โชค (บรรณาธิการ): โลกพิสดาร แดนพิศวง)

พรรณนาโวหาร

ลักษณะของ
พรรณนาโวหาร

มุ่งให้ความแจ่มแจ้ง
ละเอียดลออ

มุ่งให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์
ซาบซึ้งเพติดเพติด

มุ่งให้ภาพ และอารมณ์

1) เลือกสรรถ้อยคำ เพื่อให้
สื่อความหมาย สื่อภาพ สื่อ
อารมณ์ได้ชัดเจน

2) ใจความต้องมุ่งให้เกิด
ภาพ และอารมณ์ความรู้สึก

หลักการเขียน
พรรณนาโวหาร

3) อาจต้องใช้ภาพพจน์
ประเภทต่าง ๆ เพื่อให้ผู้อ่าน
เกิดจินตนาการและความรู้สึก
คล้อยตาม

4) บางกรณีอาจต้องใช้
การยกตัวอย่างให้เกิด
ความแจ่มแจ้ง

ตัวอย่างพรรณนาโวหารเกี่ยวกับเหตุการณ์

เช้าวันต่อมา พระอาทิตย์ทอแสงอันแจ่มใสเมื่อรุ่งอรุณ น้ำฝนที่
ติดอยู่ตามใบไม้ กอหญาต้องแสงพระอาทิตย์เป็นประกาย เมฆฝน
ที่ทะมึนอยู่เมื่อกกลางคืนคงเหลือในสภาพเหมือนปุยฝุ่นเล็กๆ ที่ถูก
ลมพัดปลิวไปติดขอบฟ้า นกยางฝูงหนึ่งบินผ่านท้องน้ำตรงคุ้ง
สำเภาไปอย่างเชื่องช้า มุ่งหน้าไปหาถิ่นกลางทุ่ง ธรรมชาติลิ้ม
โทสะที่บังเกิดเมื่อตอนกลางคืนนั้นแล้วสิ้น และเริ่มวันใหม่ด้วย
อาการอันแจ่มใสเหมือนกับเด็กที่ยิ้มเบิกบานทั้งน้ำตา...

ตัวอย่างพรรณนาโวหารเกี่ยวกับชมสถานที่

ภายในห้องที่มืดสลัว...

หน้าต่างบานแรกเปิด**แง้ม**ออกกว้าง **แสงสีเหลืองอ่อน**
สาดส่องเข้ามาเห็นเงา**รำไร**ของโต๊ะเรียน**รายเรียง**เป็นแถว
หน้าต่างบานที่สองเริ่มเปิดออก แสงสว่างเพิ่มมากขึ้น สีสน
ภายในห้องเริ่มชัดเจนแยกออกจากกันที่กระดานดำหน้า
ห้องเรียน...

จากเรื่อง คำพิพากษา ของชาติ กอบจิตติ

ตัวอย่างพรรณนาโวหาร

เกี่ยวกับการเปรียบสิ่งไม่มีชีวิตให้เหมือนมีชีวิตและความรู้สึก

....ไปไม้สี่เหลืงแดงร่วงพลั่วลงมา ลอยเรื้อยเฉื่อยไปตามจ้งหะ
เพลงของลมเหมันต์ มันเหวี่ยงตัวหลุดจากขั้วแล้วโถดเต้นตามลีลา
ของระบำใบไม้ อ่อนโยนและแผ่วเบาคล้ายดังไม้าจตัดใจจากต้นขั้ว
ของมันมาได้ แต่ในที่สุดก็ตกลงมาแตะผืนดินที่ลาดคลุมด้วยทุ่ง
หญ้าสีทอง...

เรื่อง ประชาธิปไตยบนเส้นขนาน ของ วินทร์ เลียววาริณ

ตัวอย่างพรรณนาโวหาร เกี่ยวกับการชมความงามของมนุษย์

...เพียงแวบเดียวที่ผมเห็นเธอ ผมรู้ทันทีว่าชีวิตผมคงไม่ใช่
ความหมายอีกต่อไป เสียงเล็กๆที่เปี่ยมไปด้วยความสดใสนั้นทำให้
ผมต้องเหลียวไปมองหาเจ้าของเสียงนั้น แวตาที่เปล่งประกายราว
กับเพชรที่ถูกคัดสรรและเจียรไนด้วยช่างฝีมือเอก รอยยิ้มที่เปื้อน
อยู่บนใบหน้าอันเกลี้ยงเกลา พวงแก้มชมพูระเรื่อ ที่ถูกคลอเคลีย
ด้วยเส้นผมสีดำขลับตัดกับผิวน้ำ ถูกหยอกล้อด้วยลมคล้ายว่าลม
อยากจะสัมผัสผิวน้ำอันอ่อนโยนนั่น มันทำให้ตาผมพรำมัวมอง
อะไรก็เป็นสีชมพูไปเสียหมด...

เทศนาโวหาร

ลักษณะของ เทศนาโวหาร

มุ่งโน้มน้าวใจให้เกิดความรู้สึกคล้อยตาม

กล่าวในเชิงอบรม แนะนำสั่งสอน

ยกเหตุผล ตัวอย่าง หลักฐาน
ข้อมูล ข้อเท็จจริง สุภาพนิเทศ คติธรรม
และสัจธรรม ต่าง ๆ มาแสดงเพื่อให้
ผู้อ่านเกิดความเข้าใจและยอมรับ

เทศนาโวหาร

หลักการเขียน เทศนาโวหาร

ต้องใช้โวหาร ประเภทต่าง ๆ มา
ประกอบ ทั้งบรรยายโวหาร
พรรณนาโวหาร อุปมาโวหาร
สาธกโวหาร

ควรอธิบายทั้งด้านที่เป็นประโยชน์
และโทษ หรือแสดงเหตุและผล

ผู้เขียนต้องมีความรู้ เกี่ยวกับเรื่องที่
เขียนเป็นอย่างดี

ตัวอย่างเทศนาโวหาร

...อย่าได้ถือตัวว่าเป็นลูกเจ้าแผ่นดิน พอมีอำนาจยิ่งใหญ่อยู่ในบ้านเมือง ถึงจะเกะกะ ไม่กลัวเกรงข่มเหงผู้ใด เขา ก็คงจะมีความเกรงใจ พ่อ ไม่ต่อสู้อ หรือไม่อาจฟ้องร้องว่ากล่าว การซึ่งเชื่อใจดังนั้นเป็นการผิดแท้ทีเดียว เพราะความปรารถนาของพ่อไม่อยากจะให้ลูกมีอำนาจที่จะเกะกะอย่างนั้นเลย เพราะรู้เป็นแน่ว่าเมื่อรักลูกเกินไป ปล่อยไม่หักล้างใครและประพฤติก้าวเช่นนั้น คงจะเป็นโทษแก่ลูกนั่นเองทั้งในปัจจุบันและอนาคต เพราะฉะนั้นจงรู้เถิดว่าถ้าเมื่อใดทำความผิดเมื่อใด จะได้รับโทษโดยทันที การที่มีพ่อเป็นเจ้าแผ่นดินนั้นจะไม่เป็นการช่วยเหลืออุดหนุนแก้ไขอันใด ได้เลย

(พระบรมราโชวาท : พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว)

สาธกโวหาร

ลักษณะของ
สาธกโวหาร

มุ่งให้ความชัดเจน โดยการ
ยกตัวอย่างเพื่ออธิบายให้แจ่มแจ้ง

เป็นโวหารเสริม บรรยายโวหาร
พรรณนาโวหาร และเทศนาโวหาร

มักใช้เป็นอุทาหรณ์

ตัวอย่างสาธกโวหาร

‘ไม่มีอะไรที่น่าเอา...แต่คนทั่วไปก็ยิ่งอยากจะเอาอยู่ เงินทองก็อยากได้
ชื่อเสียงก็อยากได้ อู่ดินหมีกก็อยากจะได้กิน อำนาจยิ่งอยากได้ มากขึ้น ทุกคน
อยากเป็นใหญ่เป็นโต เป็นเจ้าแห่งรัฐเซียซึ่งใหญ่มหึมาแล้วยังไม่พอ เป็นเจ้า
แห่งอเมริกาแล้วก็ยังไม่ว่าพอ ทะเยอทะยานอยากจะเป็นเจ้าโลก อยากเป็นพระ-
เจ้าอเล็กซานเดอร์มหาราช ซึ่งโลกทั้งโลกต้องมาสยบอยู่แทบฝ่าพระบาท แต่ก็
ยังอุตส่าห์มีตาแก่คนหนึ่งซึ่งนอนอยู่ข้างถนน มีหลังคา สับปะรังเคคหลุมหัวอยู่
พอหลบฝนได้ พระเจ้าอเล็กซานเดอร์เห็นสภาพสุดอนาถาเช่นนั้นก็สงสาร
ตรัสถามว่า ‘เจ้าอยากได้อะไร จงขอมา ...ข้าจะให้เอ็ง ’ ตาแก่ตอบว่า ‘ขออย่าง
เดียวเท่านั้น ขออย่าได้มายุ่งกับฉันเลย แสงอาทิตย์แก่ถ้ากระผมชอบ แสงแดดอ่อนๆ
ยามเช้า’ นี่คือการตอบของตาแก่ผมยาว ร่างกายแสนจะสกปรกที่ทำให้จอม
ราชันผู้พิชิตถึงกับตะลึง

อุปมาโวหาร

ลักษณะของ
อุปมาโวหาร

เปรียบเทียบ โดยยกตัวอย่าง
สิ่งที่คล้ายคลึงกันเพื่อให้ผู้รับสาร
เข้าใจความหมาย อารมณ์
ความรู้สึก หรือเห็นภาพชัดเจน
ยิ่งขึ้น

ใช้เป็นโวหารเสริม บรรยาย
โวหาร พรรณาโวหาร และ
เทศนาโวหาร เพื่อให้ชัดเจน

อุปมาโวหาร

หลักการเขียน
อุปมาโวหาร

เลือกใช้ถ้อยคำที่เข้าใจง่าย
และสละสลวย

แสดงการเปรียบเทียบให้ถูกต้อง
เหมาะสมกับเนื้อหา จังหวะ
และลีลา

ตัวอย่างอุปมาโวหาร

...ดังนั้นเจ้าจะเห็นได้ว่าเมียที่พ่อจัดหาให้มีตระกูล สมชาติ สม
เชือกันดี เพราะตระกูลของเราก็มั่งมี มีคนนับหน้าถือตา ญาติพี่น้อง
ทั้งฝ่ายบิดามารดาของนางก็บริบูรณ์ รูปร่างงามหาตำหนิมิได้ ผมดำ
ราวกับแมลงผึ้ง หน้าเป่งปลั่งดั่งดวงจันทร์ เนตรประหนึ่งตากวาง
จมูกแม่นยำดองกวาง ฟันเทียบไข่มุก ริมฝีปากเพียงผลตำลึงสุก เสี่ยง
หวานปานนกโกกิลลา ขาคือล่ำกล้วย เอวเหมาะเจาะไม่อ้วนเกิน เวลา
ย่างเดินแคล่วคล่องมีสง่าเสมอข้างทรง เพราะฉะนั้นเจ้าจะหาทาง
ตำหนิขัดข้องมิได้เลย...

(เสฐียร โกเศศ: กามนิต)